

UIT

NORGES
ARKTISKE
UNIVERSITET

SOK-2008: Arbeidsledighetstrygd (Kapittel 12)

1. Introduksjon:

Arbeidsledighetstrygd - hva er det vi snakker om?

Arbeidsledighetstrygd (dagpenger)

Erstatning av inntekt til arbeidere som ikke har jobb, som ønsker jobb og er tilgjengelige for jobb (arbeidsledige)

Forsikring for arbeidsmarkedsrisiko som ikke er forutsigbar

1. Introduksjon

- Hvor sjenerøst systemet med dagpenger er, kan deles inn i to dimensjoner:
  - Hvor strikte er kravene for å ha rett til dagpenger (**Eligibility**)?
  - Hvor lenge og hvor mye får de som har rett til dagpenger (**Entitlement**)?

1. Introduksjon

- To typer av trygd

- Forsikring (**Unemployment Insurance, UI**)

- Tidsbegrenset
- Nivå avhengig av arbeidsinntekt
- Lengde avhengig av tid i arbeid

- Assistanse (**Unemployment Assistance, UA**)

- Ubegrenset i tid
- Flat rate
- Kan være integrert med andre deler i sosialforsikringssystemet
- Ofte under bi-vilkår at formuen ikke er for høy

Arbeidsledighetstrygd i Norge

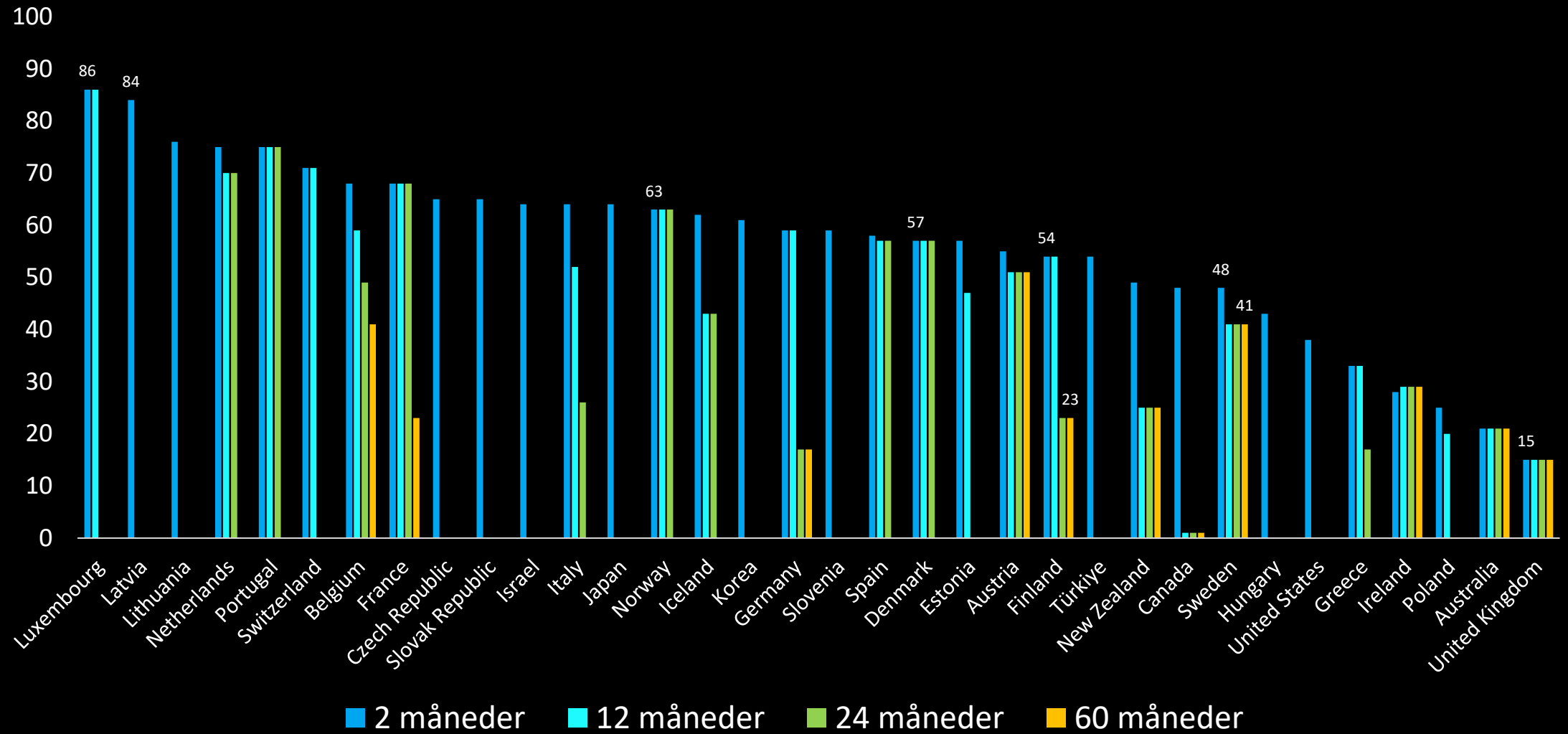
- **Krav for å være kvalifisert for dagpenger**

- Minsteinntekt fra lønnet arbeid på minst 167 216 kroner (1.5xG) de siste 12 månedene, eller minst 334 431 (3xG) i løpet av de 36 siste månedene
- Arbeidstiden har blitt redusert med minst 50 prosent
- Medlem i folketrygden
- Under 67 år
- «Reell arbeidssøker»: individet må kunne jobbe minst 50%. Villig og i stand til å ta ethvert arbeid hvor som helst i Norge, og til å delta i arbeidsmarkedstiltak.
- Registrert som arbeidssøker og sender meldekort hver 14. dag

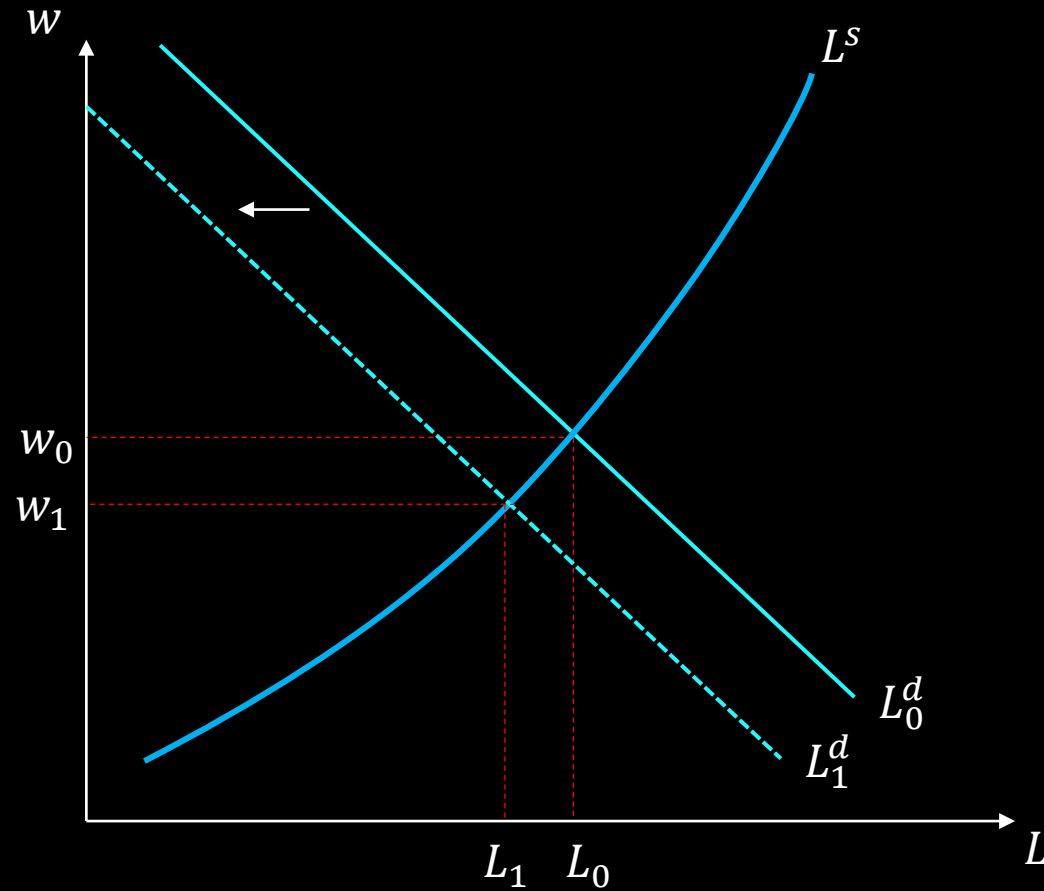
Arbeidsledighetstrygd i Norge

- Lengde på erstatningen avhenger nivå på inntekt:
  - 2 år ved arbeidsinntekt $\geq$ 222 954 kr de siste 12 månedene.
  - 1 år ved arbeidsinntekt $<$ 222 954 kr de siste 12 månedene.
- Erstatningsnivå (Replacement rate, RR)
  - 62,4 % av inntekten for inntekter opp til 668 862 (6 G)

Erstatningsrate

Teori: Et perfekt arbeidsmarked

Er det behov for trygd og arbeidsmarkedstiltak på et perfekt arbeidsmarked?

Nei.

Dersom arbeidsmarkedet er perfekt eksisterer ikke arbeidsledighet.

Vi kan likevel bruke en perfekt arbeidsmarked for å få en forståelse for incentiveffekter

Teori: Et perfekt arbeidsmarked

- TO EFFEKTER AV TRYGD PÅ ARBEIDSMARKEDET

1. Deltakelse-effekter («participation effect»)

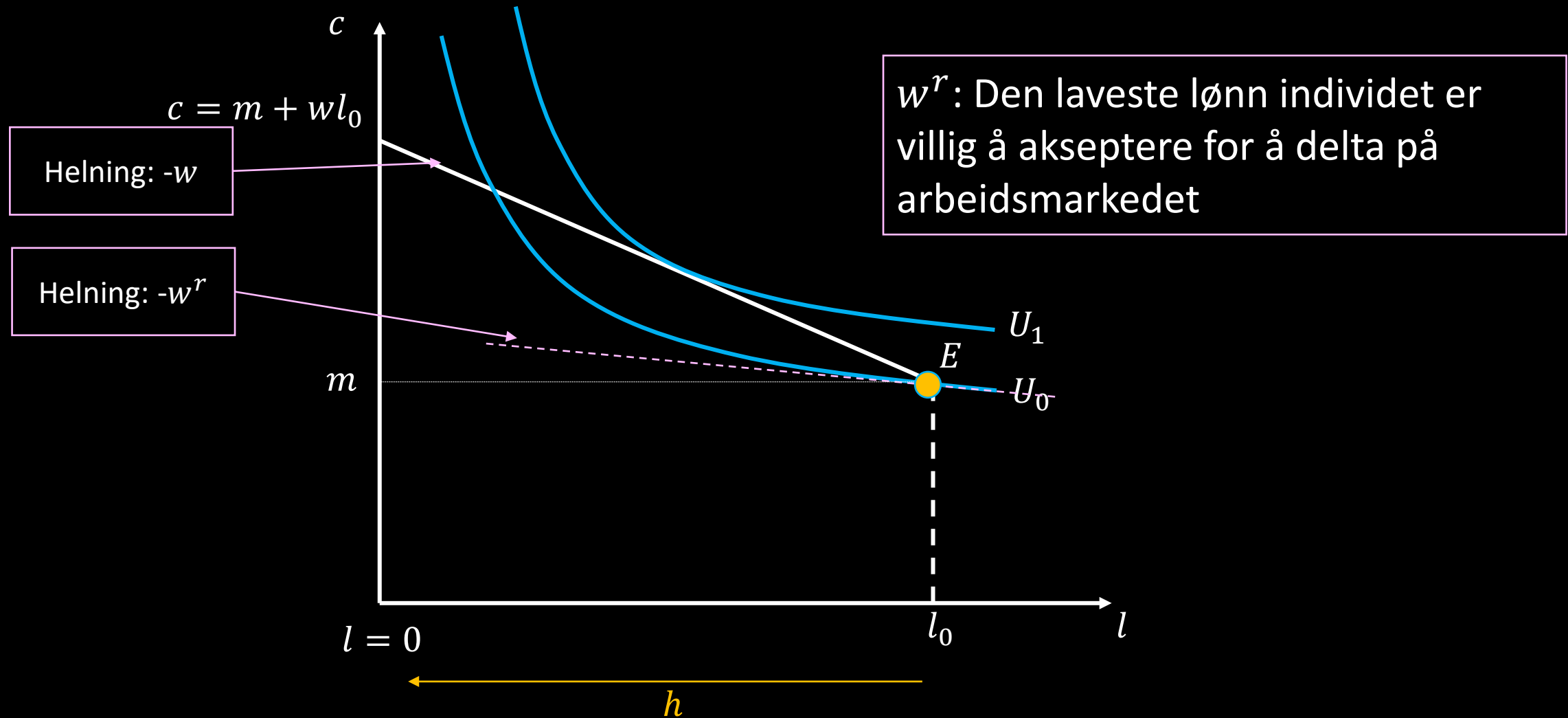
Lavere alternativkostnad for å ha fri
→ (statisk) Reservasjonslønn øker

2. Skatteeffekter («Taxation effect»)

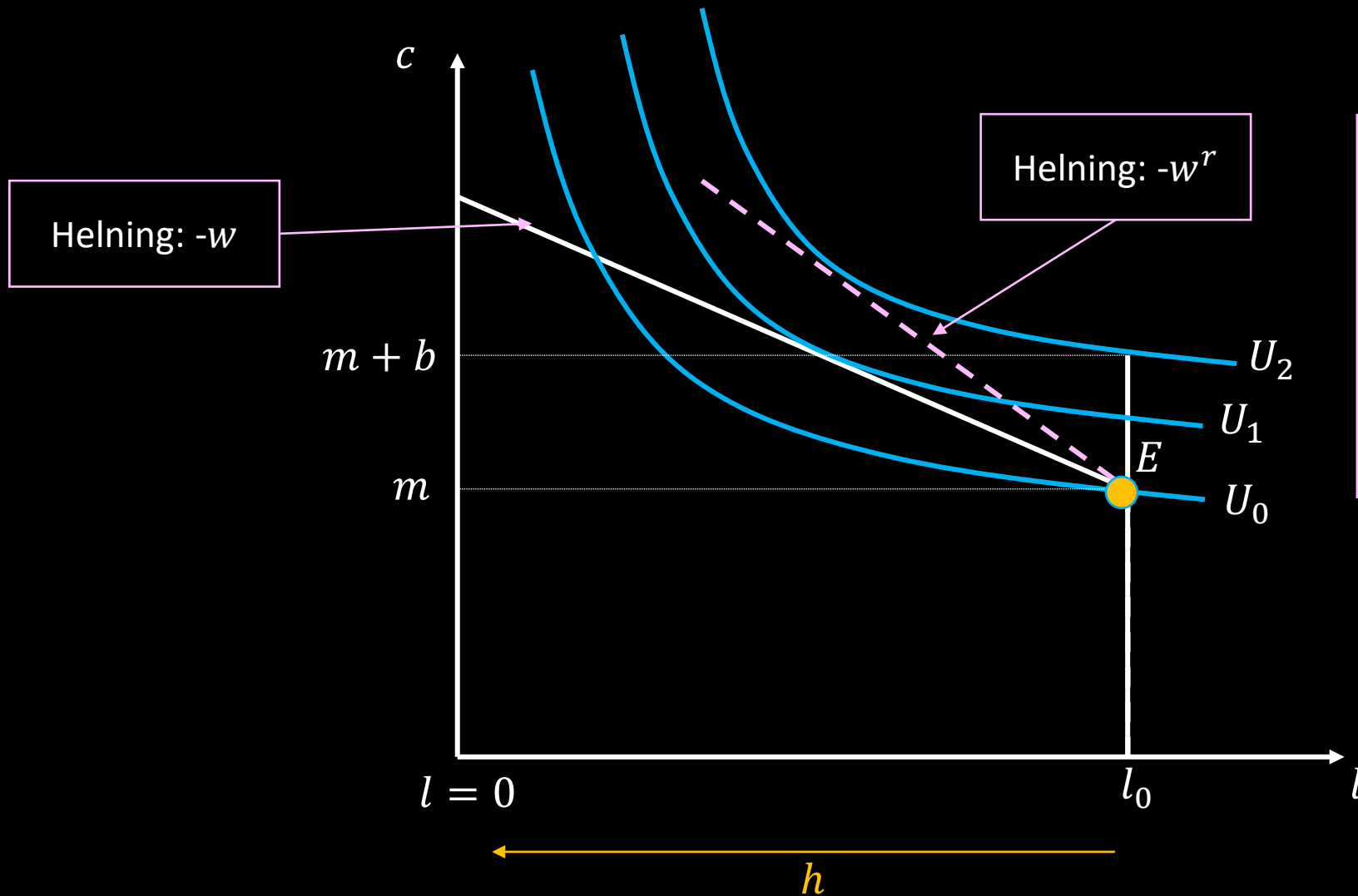
Høyere skattebyrden for å dekke
kostnader

Teori: Et perfekt arbeidsmarked

Deltakelse-effekter

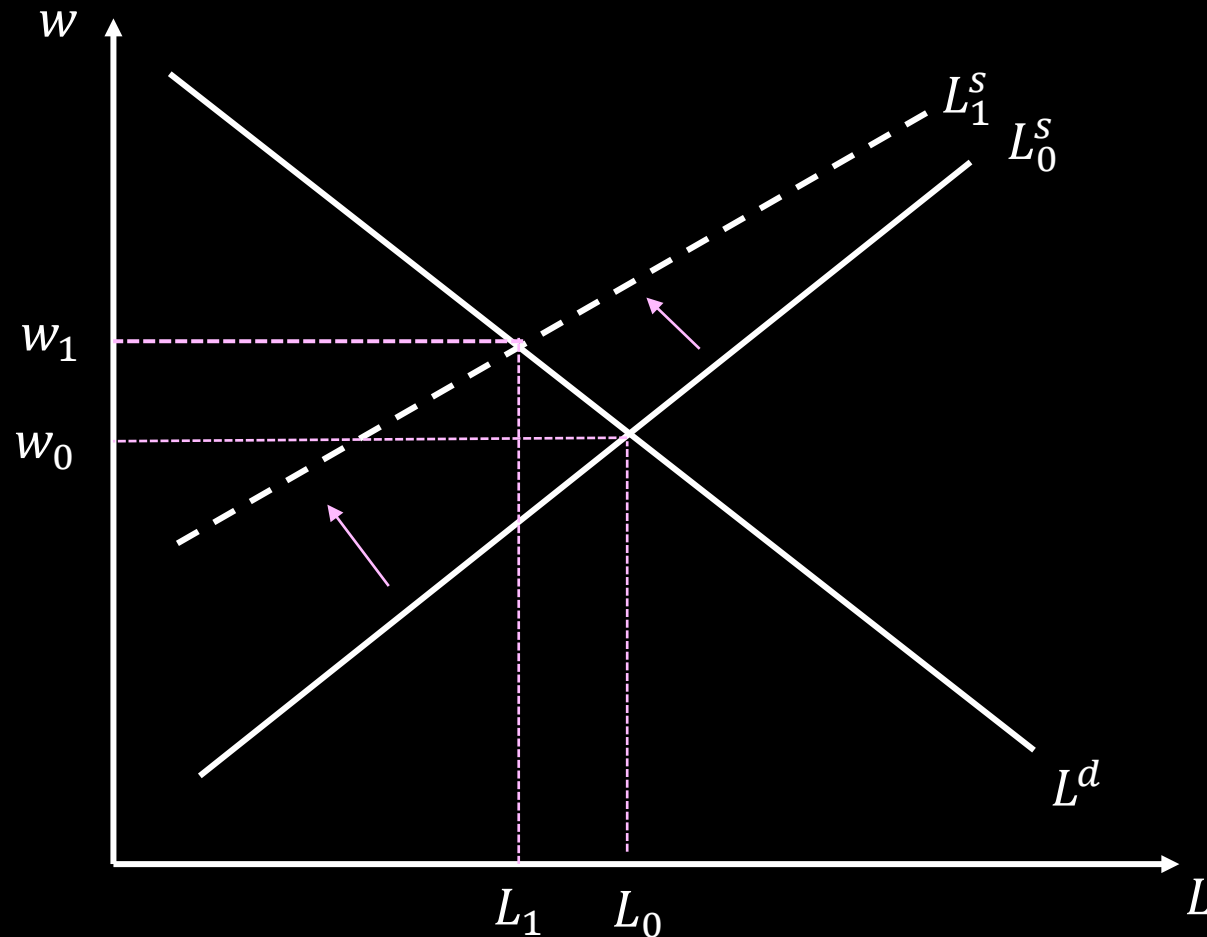
Teori: Et perfekt arbeidsmarked

Trygd øker verdien av å ikke delta på arbeidsmarkedet
→ Høyere reservasjonslønn

Se video 6.2

Teori: Et perfekt arbeidsmarked

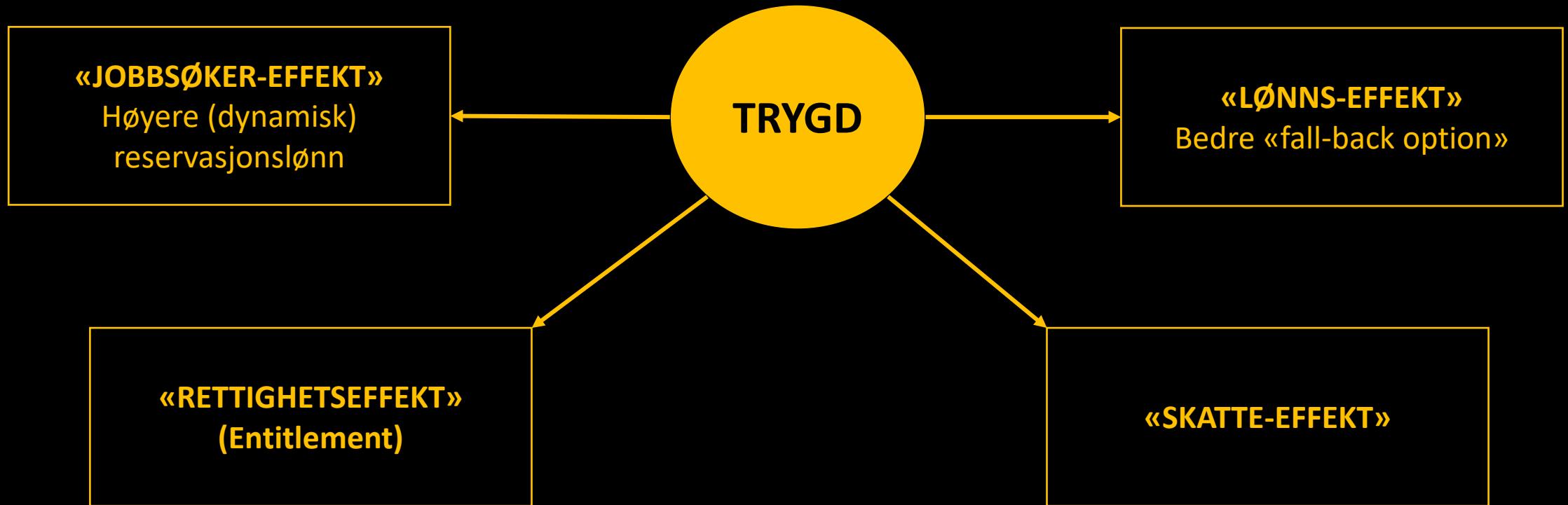

Effekter på arbeidsmarkedet:

- Hvis reservaslønnen øker er det færre som er villig å ta jobb ved en gitt lønn $\rightarrow$ arbeidstilbudet skifter inn.
- Prediksjon: Trygd vil føre til lavere sysselsetting og høyere lønn i likevekt

NB: Her har vi ikke arbeidsledighet!

Teori: Ufullkommen konkurranse

Teori: Ufullkommen konkurranse

STATISK RESERVASJONSLØNN

Den lønn som gjør individet indifferent mellom å gå inn på arbeidsmarkedet og stå utenfor (participation)

Forskjell mellom det å jobbe og det å ikke delta på arbeidsmarkedet i det hele tatt (ikke del av arbeidskraften)

DYNAMISK RESERVASJONSLØNN

Den lønn som gjør individet indifferent mellom å akseptere et lønnstilbud og fortsette **søke**

Forskjell mellom det å jobbe og det å være arbeidsledig

Teori: Ufullkommen konkurranse

Jobbsøker-effekten

Hvor mye tid skal legges på å søke jobb?

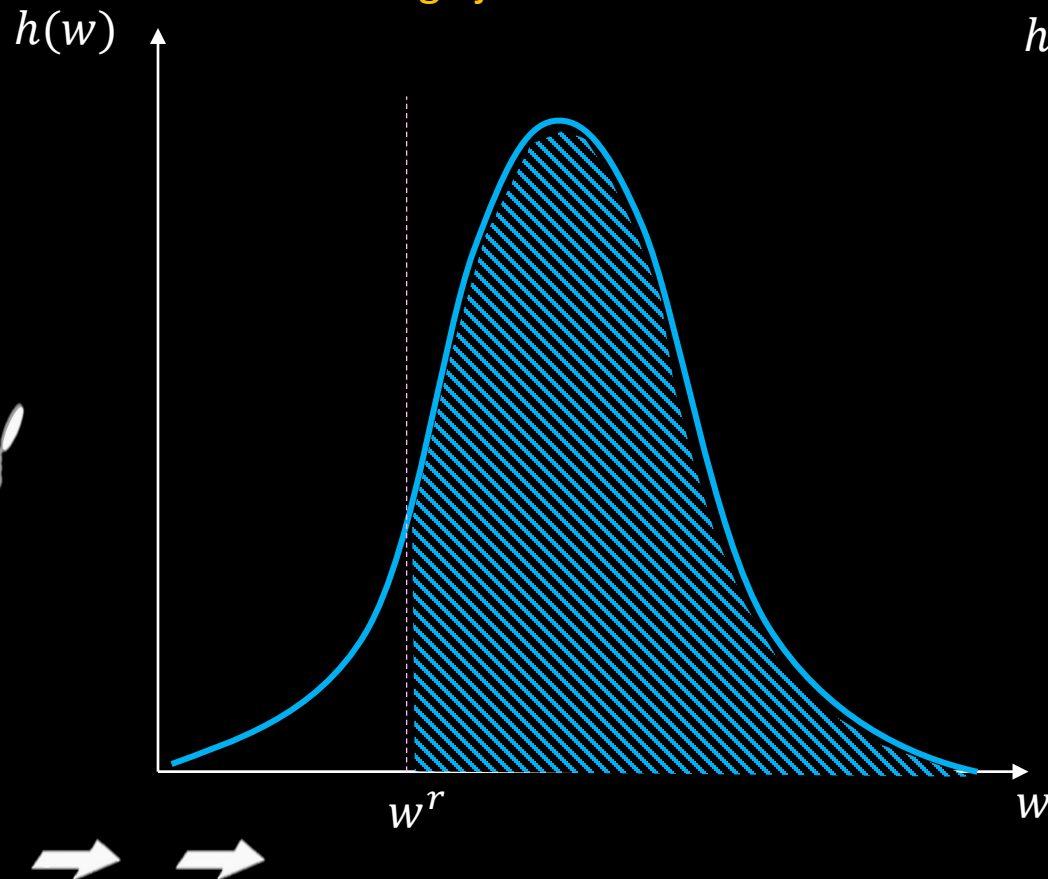
Hvor godt må jobben være for å akseptere et tilbud om jobb?

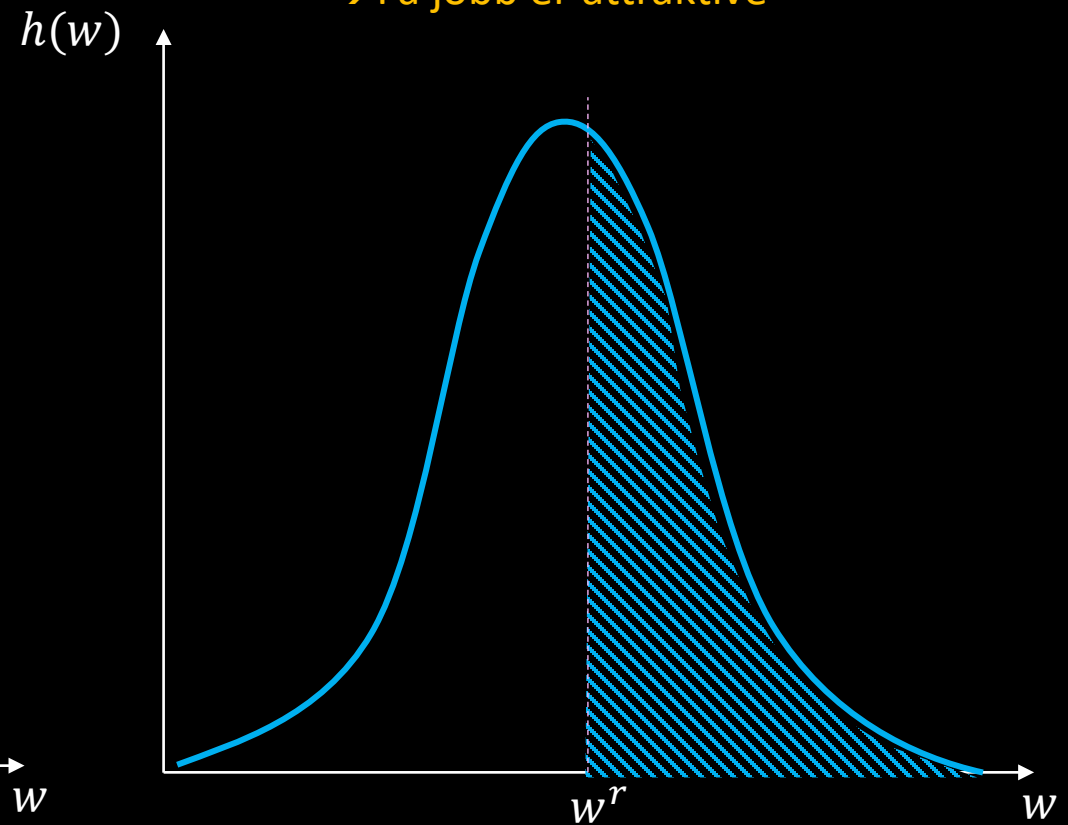
Teori: Ufullkommen konkurranse

Jobbsøker-effekten

Lav reservaslønn
→ Mange jobb er attraktive

Høy reservaslønn
→ Få jobb er attraktive

Teori: Ufullkommen konkurranse

Jobbsøker-effekten

Trygd → minker alternativkostnaden for å ikke ha jobb

Lavere søk-intensitet
Høyere (dynamisk) reservaslønn

Lavere sannsynlighet å
gå ut av arbeidsledighet
(lenger durasjon)

Høyere reservaslønn

Når folk tar jobb, vil
kvaliteten være høyere (de
er råde å vente på noe
godt)

Teori: Ufullkommen konkurranse

Lønnseffekter

Dersom det er friksjoner på arbeidsmarkedet (tar tid å finne hverandre) vil både arbeidsgivere og arbeidstakere ha litt markedsmakt.

- ➔ **Arbeidsgiveren** vet at **arbeidstakeren** ikke enkelt kan finne et annet jobb
- ➔ **Arbeidstakeren** vet at **arbeidsgiveren** ikke enkelt kan finne en annen arbeidstakere
- ➔ Jo høyere trygden er, desto bedre forhandlingssituasjon er arbeidstakere i:
→ **Arbeidere får høyere lønn**
- ➔ Jo høyere lønna er og jo mindre intenst arbeidere søker desto mindre verdi av å ansette folk og høyere kostnader for bedrifter å søke
→ **færre ledige jobber**

Teori: Ufullkommen konkurranse

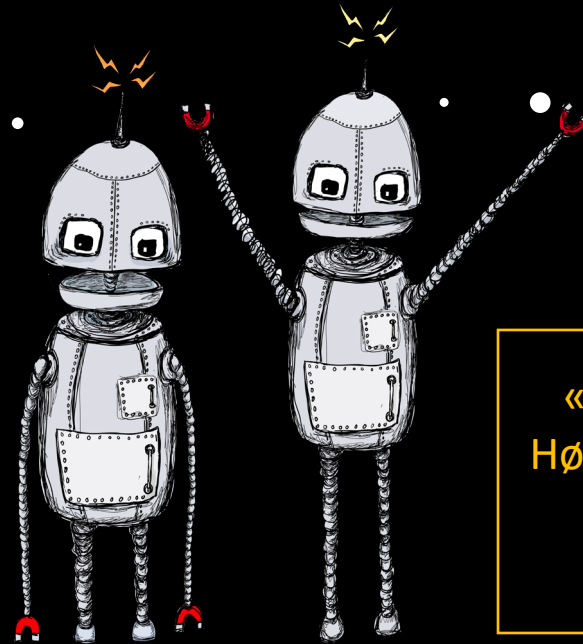
Rettighetseffekter

Retten til trygd avhenger ofte at individet har hatt jobb tidligere og søker jobb aktivt

- Verdien av å delta på arbeidsmarkedet øker
- Økt arbeidstilbud, men ikke nødvendigvis flere som faktisk jobber

Jeg må skaffe meg
en jobb for å ha
rett til trygd!

«NYE» arbeidssøkere (ikke rett til trygd)
Høyere trygd = høyere verdi av å ha hatt jobb
→ Flere på arbeidsmarkedet
→ Økt søk intensitet

Jeg «søker» jobb

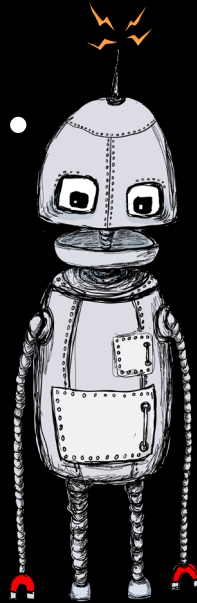
«GAMLE» arbeidssøkere (har rett til trygd)
Høyere trygd = Høyere alternativkostnad for å
ta jobb
→ Lavere søk intensitet.

Teori: Ufullkommen konkurranse

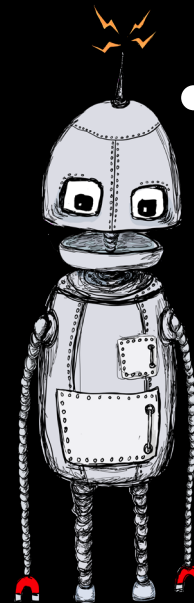
Effekten av sanksjoner

Jeg må søke
hardere for å
unngå redusert
trygd!

Folk som **ikke** har
blitt straffet ennå

Folk som **har**
blitt straffet

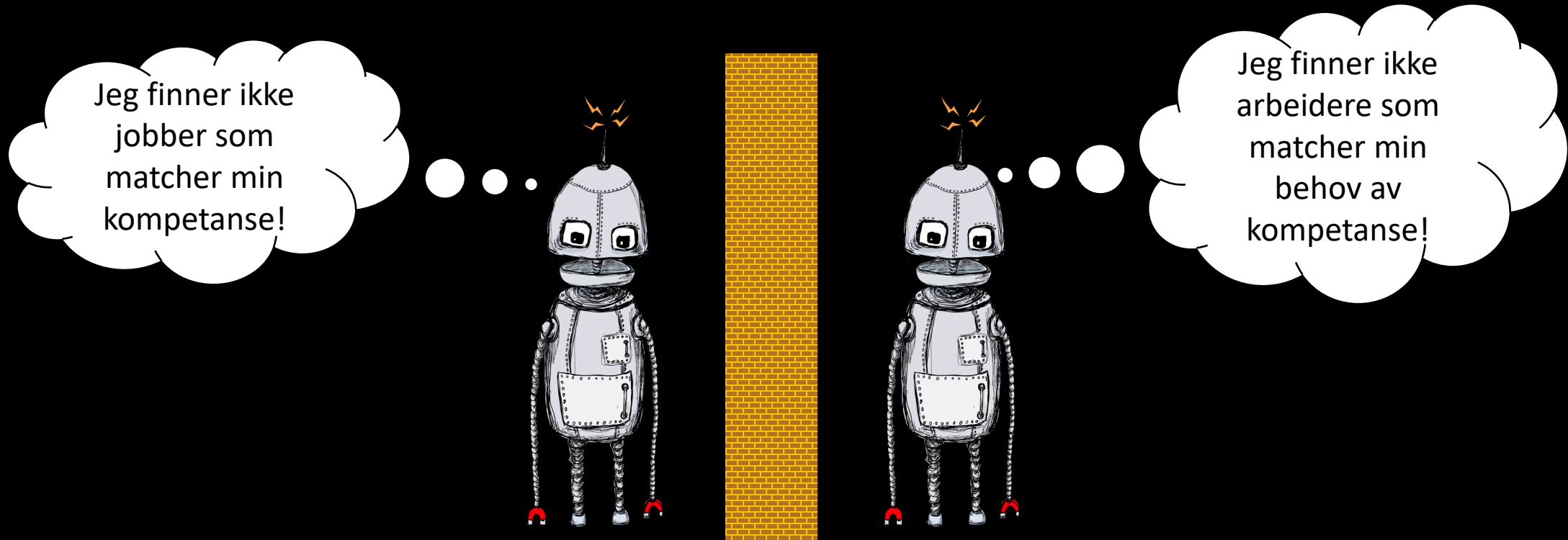
Verdien av å gå på trygd
har minket (høyere
alternativkostnad av å
være arbeidsledig).

Jeg må finne meg jobb!

Teori: Ufullkommen konkurranse

Aktive arbeidsmarkedstiltak (ALMP)

Formål → forbedre matching på arbeidsmarkedet

Teori: Ufullkommen konkurranse

Aktive arbeidsmarkedstiltak (ALMP)

Offentlige jobbsøker tjenester

- Redusere søk-kostnader for arbeidsgivere og arbeidstakere
- Øke sannsynligheten å finne relevante jobber/arbeidere

Opplæring og trening

- Redusere kostnader for opplæring (kurs)
- Finne kurs som matcher behov (hos arbeidssøkeren og på markedet)
- Lage kurs som matcher behov

Subsidiert sysselsetting

- Øke verdien (reducere kostnaden) av å få til jobber med lav produktivitet
- Gi arbeidere med lav produktivitet (langt unna jobb) erfaring og sysselsetting

Teori: Ufullkommen konkurranse

Aktive arbeidsmarkedstiltak (ALMP)

Reduksjon i arbeidsledighet via to kanaler:

Høyere sannsynlighet å **finne** jobb

- Bedre matching mellom etterspurt og tilbudt kompetanse
- Lavere søk-kostnader

Høyere sannsynlighet for å **beholde** jobb

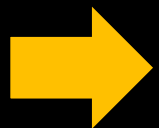
- Trening og opplæring:
→ Bedre jobber (høyere lønn) med lavere risiko for å miste jobb

Teori: Ufullkommen konkurranse

Aktive arbeidsmarkedstiltak (ALMP)

Mulige problemer:

Forskyvingseffekter	Jobb som skapes av programmene erstatter jobber på markedet
Dødvektstap	Subsidier til jobber som ville ha blitt skapt uansett
Substitusjonseffekter	Jobber som skapes for noen type arbeidere endrer etterspørselen på andre type arbeidere som følge en endring i relativlønna
Crowding out	Ressurser brukt til å øke sannsynligheten til at en arbeidere finner jobb, minker ressurser til andre arbeidere og derved sannsynligheten at disse finner jobb

Selv om ALMP har en positiv effekt på antallet som får jobber, så er det ikke sikkert at arbeidsmarkedets funksjon har blitt bedre

Empiriske funn

Sammenhengen mellom maks lengde på erstatning og tid i arbeidsledighet (van Ours & Vodopivec(2006))

Slovenia 1998:

Drastisk reduksjon i maks erstatningstid
Størrelse på reduksjon avhengig jobberfaring

Kortere maks
erstatningstid
reduserer tid i
arbeidsledighet!

Jobberfaring
1-2.5 år

Jobberfaring
10-15 år

Før

Jobberfaring
1-2.5 år

Jobberfaring
10-15 år

Etter

Maks lengde på erstatning:

3 måneder

12 måneder

3 måneder

6 måneder

Gjennomsnittlig tid i arbeidsledighet:

3.8 måneder

7 måneder

3.5 måneder

4.9 måneder

Forskjeller:

$3.8 - 7 = -3.2$

$3.5 - 4.9 = -1.4$

Forskjell i forskjeller (effekt av endring):

$-3.2 - (-1.4) = -1.8$ måneder

Empiriske funn

Sammenhengen mellom maks lengde på erstatning og tid i arbeidsledighet (van Ours & Vodopivec(2008))

Slovenia 1998:

Drastisk reduksjon i maks erstatningstid
Størrelse på reduksjon avhengig jobberfaring

Ble jobbkvaliteten
påvirket?

Jobberfaring
1-2.5 år

Jobberfaring
10-15 år

Før

Jobberfaring
1-2.5 år

Jobberfaring
10-15 år

Etter

Maks lengde på erstatning:

3 måneder

12 måneder

3 måneder

6 måneder

Endring i lønn (før trygd og etter trygd):

12.5 %

16.1%

9.0%

12.7%

Forskjeller:

$12.5 - 16.1 = -3.6$

$9.0 - 12.7 = -3.7$

Forskjell i forskjeller (effekt av endring):

$-3.6 - (-3.7) = +0.1$

Empiriske funn

Sammenhengen mellom erstatningsrate og sannsynligheten å finne jobb (Carling, 2001)

Sverige

Fikk 75%-80% av lønna

Fikk 75%

Fikk akkurat 80% av lønna

Fikk 75%

Fikk mindre enn 75% av lønna

Fikk samme som tidligere (<75%)

Funn: En minking i erstatningsraten (RR) med 10% førte til en økning i «exit rate» med 16%!

Empiriske funn

- Funnene i Van Ours og Vodopivec (2006, 2008) og Carling (2001) gjenspeiles i mange andre studier.

Lengre maks erstatningstid og høyere erstatning fører generelt til lengre tid i arbeidsledighet

De fleste studier finner **ikke** at jobbkvaliteten blir påvirket (et unntak er Nekoei og Weber, 2017)

- Hvorfor øker tiden i arbeidsledighet?
  - Atferdsrisiko – Trygd forvrenger insentivene. Folk som kan finne gode jobber velger å ha fri
  - Likviditetsbegrensninger – Folk ville gjerne låne penger for å kunne få tid til å søke etter bedre jobber, men får ikke lån på et fritt marked. Trygd gir mulighet å finansiere jobbsøking.

Flere studier (f.eks. Chetty, 2008; Card et al., 2007a) finner at merparten av effekten av trygd på tid i arbeidsledighet avhenger likviditetsbegrensninger.

Empiriske funn: Aktiv arbeidsmarkedspolitikk

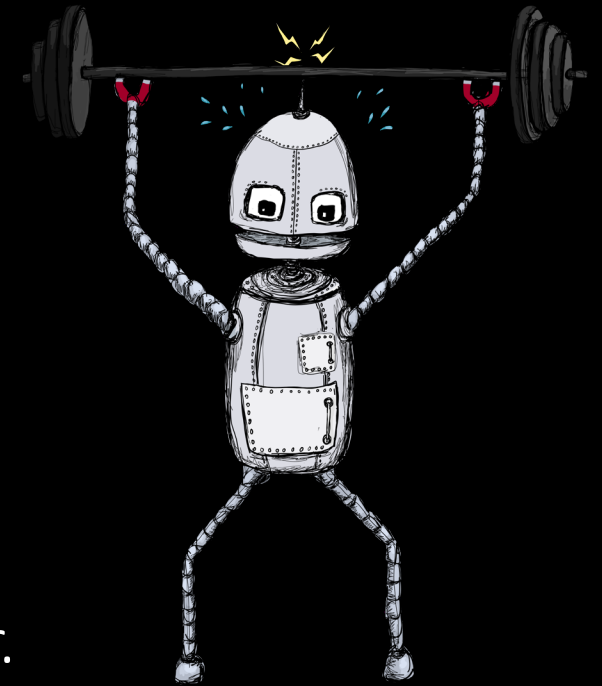
Krav på jobbsøking øker sannsynligheten at arbeidsledige finner jobb

Graversen and van Ours(2008), Bolhaar, Ketel og van der Klaauw, (2019)

Arbeidsledige som risikerer straff finner jobb raskere.

Abbring et al. (2005) Lalive et al., (2005) og Berg et al., (2004)

Aktiveringsprogrammer (jobbleting) ser ut å være mer effektive enn treningsprogrammer og sysselsettingssubsidier.

Politiske spørsmål: Burde trygden variere med konjunkturen?

- To type arbeidsledighet: **Friksjonsledighet** (strukturledighet) og **konjunkturledighet** (job rationing)
- **Friksjonsledighet**: arbeidsgivere som søker etter arbeidskraft og arbeidere som søker arbeid finner ikke hverandre
- **Konjunkturledighet**: Det finns ikke tilstrekkelig mange jobb til de som søker.

Politiske spørsmål: Burde trygden variere med konjunkturen?

- **Friksjonsledighet** og trygd:

- Tilgang til trygd gir opphav til atferdsrisiko → arbeidsledige søker ikke så hardt som de burde. Andre betaler en del av kostnaden.

- **Konjunkturledighet** og trygd:

- Det finnes ikke jobb å finne. De som søker konkurrerer med andre. Hvis arbeidsledige ikke har inntekt får vi en negativ spiral.

Konklusjon: Det finnes argumenter for at trygden skal være mere sjenerøs i lavkonjunktur enn i høykonjunktur.